

lipa, pod katero je gomila, kjer počiva eden izmed prvakov nemških pesnikov. Sveta groza me je spreletela, ko stopim na to mesto, in brez šale, stal sem pred pesnikovim grobom delj kot eno uro v različne misli in občutke vtopljen. Da! prijatelj, ako hočeš prav občutiti človeško veličast, pojdi v mirni uri na pesnikov grob, — Slovenec romaj k Prešernovemu — in ne v leskeče cesarske palače ne k napušnim kraljevskim grobom, kjer te omamlja le prazen lišp, — pesnikov duh pa te vzdiguje k veličasti nebeški.

Misel rodi misel. Ko sem dva- in trikrat pročitil sicer bombastične grobne napise, ki me spominjajo Klopstoka, sem se tožno spomnil nesrečnega Prešerna, pa tudi naših mladih pesnikov. — Ker imam že tako navado, da vse, kar tujega vidim, rad z domačim primerjam in tako primerjaje modrujem, dovoli mi, čitatelj, tedaj tu nekoliko občnih opazek, ker se mi dozdevajo potrebne sedanjim okoliščinam slovenskim.

Kdor se Klopstok-a spominja, mu nehoté tudi njegova „Mesijada“ v misel pride. Slovence se vé da Klopstok-ova „Mesijada“ mnogo ne zanimiva, ker je menda še Nemcev malo, kateri bi bili celo delo prečitali, vkljub vsem lepim mislim, ktere se v uji nahajajo, pa Jugosloveni imamo sličen pesmotvor, namreč Palmotićevo „Kristijado.“ Ne, da bi komu silil „Mesijado“, akoravno sem jo sam precej pazljivo čital, al onim častiteljem Palmotičevim, ki „Kristijado“ kot „chef-d'oeuvre“ smatrajo, moram reči, da „Kristijade“ po vse ne poznajo in Palmotiča celó krivo sodijo. Čital in pročitil sem z vso pazljivostjo „Kristijado“ in druge Palmotiče spise, kar jih je mogoče dobiti, pa reči moram, da „Kristijada“ izvzemši prekrasni jezik in one scene, v kterih je pesnik Gunduliča nasledoval, nima tolike vrednosti, kakor Klopstokova „Mesijada“, in to zato ne, ker stvar ni originalna. Palmotič je genialen improvizator v svojih igrah (in ta njegova vrednost se, skoro bi rekel, prezira) in mojster v jeziku. To sem pri tej priložnosti le zato omenil, ker se na nekterih nemško-slovenskih gimnazijah Palmotičeva „Kristijada“ čita. Ako se za prvo vajo v hrvaščini že stari Dubrovčani prebirajo, naj bi se čital Gunduličev „Osman“ ali Djordjevičevi klasični pesmotvori, kakor na pr. „Suze Mandaljane pokornice u marselskoj spili“; to so stvari zanimive in zares klasične. Pa tudi psalmi Djordjevičevi so vredni, da se čitajo, ker krasen in veličasten je jezik in izraz tako, da menda nima noben narod take biblične poezije v svojem jeziku; veličastnije ni mogel David popevati. — Kdor je na gimnazii Klopstoka čital, gotovo se še spominja njegovih dolgočasnih ód in staro-grških in rimljanskih meril, v kterih so pisane; ta „mixtum compositum“ v teh odah preiskavati in reševati, je ubogemu gimnazijalcu v vročih letnih urah pač presneto sitna stvar. Dobro se zato še spominjam dosetljive opazke o Klopstok-ovih odah enega mi najdražih učiteljev (se ve da Slovenca), da, kdor spati ne more, naj Klopstokove ode čita in lahko bo zadremal. Dalje je pristavil ta gospod, da bi zdravniki takim bolnikom, ki spati ne morejo, prav dolgočasne in neslane pesmi odredovali za čitanje, in gotovo bi dober vspeh s tem imeli. — Kako je pa z nami Slovenci, smo že oskrbljeni in osrečeni s tako poezijo, pri kteri se nam brž zeha in ako se ne razsrdimo ter stvari za duri ne pahnemo, čitaje brž zaspimo? O da, in kako še! Zdravniki in vi, ki spati ne morete, kupite si le slovenski „epos“, pa tudi milotinke, žalostinke in take druge tinke, v kterih zaljubljeni po zgubljeni mladosti (!) in ljubezni (!?) zdihujejo, ako jih ljubica enkrat čez rame pogleda, ali na njihovo blebetanje ustnice zarobi. Taki zaljubljeni poetiči mislijo, da si bodo s tem Prešernovo slavo pridobili, ako njega opičarijo!

Siromački! opica ostane opica, da še tako svojega mojstra oponaša. — Pri drugi priložnosti hočem natančnije o slovenskem pesništvu govoriti; danes je le na to nanesla beseda, in mislim, da „Novice“ ne bodo tej opazki prostora odrekle. Zakaj bi se včasi tudi tam resnica ne povedala, kjer oči kolje, ako je le rečeno slovstvu našemu v prid.

Mudí se mi že na Angležko, zato pustimo Klopstokov grob in slovenske „pesnike“ ter hajdmo v hamburško loko, na katero imamo prekrasen pogled iz visocega nabrežja. Z milim mi hamburškim prijateljem, ki me do loke spremlja, podam se poslovit v gostivnico, kamor naji je glasovita „Marseillaise“ vabila, kajti gromovito je zadonelo:

Allons, en fants de la Patrie
Le jour de gloire est arrivé itd.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

Poziv drugi

svojim rojakom na Tominskem.

Že lani enkrat poslal sem bil po „Novicah“ poziv vsem domoljubom po Tominskem, Cerkljanskem, Bovškem in Kanaljskem, da bi stopili v družbo „Matice slovenske“ v Ljubljani. Ali ni se pokazala na dan v vseh teh čveterih okrajih ne živa duša ne. Jemal sem pogostoma v roke „Novice“, nadjaje se, da najdem v Matičinih sporočilih med novimi udi kacega domačega znanca, pa žalibog! na nobenega domoljuba nisem nalletel.

Vendar, če je tudi ta žalostna moja opazka resnična, še nikakor ne obupam, saj ne nad tominskimi domoljubi. Sklenil sem toraj, obrniti se v drugo do svojih rojakov s polnim zaupanjem, da ta tominski moj klic ne ostane glas upijočega v puščavi. Obračam se pa danes pred vsem do tominskih fantov in jim rečem: Dragi tovarši in prijatli moji! obljuovali smo že večkrat v veselih družbah v čitavnici in drugod, da ostnemo vselej zvesti sini svoji materi slovenski domovini. Prilika je zdaj lepa, djansko pokazati to. Iz vseh drugih slovenskih krajev dohajajo obilni darovi duhoviti in materijalni na oltar domovine. Mi na Tominskem, ki smo se bolj med zadnjimi spoznali za slovenske sinove, nismo svojih duševnih moči še tako izurili, da bi mógli ž njimi prav očividno podpirati domovino, zato podpirajmo jo pa z materijalnimi (z denarom), kolikor le moremo. Vpisujmo se drug za drugim v družbo Matice slovenske! Saj ni to tak strošek, da bi naše moči presegel. Kdor le berač ni, če le hoče, pa je ud „Matice slovenske.“ V enem letu 2 gold. ni taka reč. Kdor pa je kolčikaj premožen, tudi lahko dene na stran 5 let vsako leto po 10 gold. in postane s tem Matici dosmrten ud. Kako, ako bi napravili izmed sebe slovensk odbor? Če je nas le 10 tacih, zložimo vsako leto 10 let zaporedoma vsaki 1 goldinar, pa bo 100 gold., in s tem vpišemo trg Tomin ko več en ud Matici. Dalo bi se pa to še le pred zvršiti, tako: V Tominu nas je okoli 900 prebivavcev. Ko bi dal le vsak deveti en goldinar, imeli bi brž 100 gold. skupaj. Okoli 140 hiš je tukaj, tedaj bi tudi ne bilo treba vsaki hiši še celega goldinarja dati, pa bi bilo. Ker pa iskrica domoljubja ni še vsake hiše, še manj pa vsacega prebivavca prešinila, ne moremo tega pričakovati, zato moramo tisti naprej, kterim je slovenske omike žar nekoliko že glave razvedril. Mi Tominci imamo že skoraj dolžnost, z lepimi domoljubnimi izgledi drugim krajem v naši okolici pot kazati. Kar bodo priprosti pri nas lepega videli, radi bodo posnemali, in tako, če naše

kraje kadaj pravo domoljubje prešine, mogoče bo vsaki vasi na Tominskem, da postane dosmrten ud „Matici.“ In kadar začne Matica pogostoma izdajati knjige, ki bi v vsako vas dohajale, bodo omiki naši prijazna roka, ki pelje domovini na bolji stan. Zato na noge, rojaki moji!

V Tominu 15. listopada.

V. Lužnik.

Poziv

o premembi novín „Zukunft“ v dnevni časnik.

Mnogi dopisi in slovanski časniki nam priporočajo, naj se „Zukunft“ premeni v časnik, ki vsaki dan izhaja. Povdarja se, da v sedanjem, politično tako gibčnem času in gledé na to, da se odpró vsi avstrijski zbori, ki so poklicani najvažnejša državopravna in narodna vprašanja obravnavati, ne zadostuje zadevam federalistične stranke tedenik, marveč da je treba nemškega časnika na Dunaji, kateri vsak dan izhaja, da more brzih korakov postopati za vsem, kar se po svetu godí, in blagor naše stranke proti drugim strankam in proti vladi v dosego vzajemnega porazumljenja krepko zastopati.

Domoljubi mnogih avstrijskih dežel, ki se vjemajo z našimi mislimi, so izrekli svojo voljo, da hočejo pripomoči z neobhodno potrebnimi doneski, po katerih bi se mogel tedenik „Zukunft“ prostvariti v dnevnik. Al žalostne skušnje o nemarnosti, po kateri je nekdanj „Ost und West“ konec vzel, silijo nas k poskušnji, da vidimo, ali se bo obilo naročnikov oglasilo, kateri čutijo živo potrebo tacega časnika v glavnem mestu našega cesarstva.

Za to veljá ta poziv federalistični stranki v deželah česke krone, v Galiciji, na Ogrskem in Erdeljskem, v trojedini kraljevini in notranjo avstrijskih deželah: naj djansko podpirajo prestvarjenje tedenika „Zukunft“ v vsaki dan izhajóči časnik.

V ta namen jim pošiljamo vabílo, naj nam kmali, zadnji čas do 23. decembra tega leta, pošljejo sporočilo, da jih je volja, naročiti se na „Zukunft.“

Ako nam doide tolikošno število naročnikov, da se moremo zanašati na obstanek svojega početja, bomo še to leto dan oklicali, kadaj bo ob novem letu „Zukunft“ začela izhajati kot dnevni časnik, — in tadaj še le bodemo prosili, da se nam pošlje naročilni denar.

Vodílo našega časnika ostane isto, kakor je bilo dosihmal:

Ustavna sprava z vso državo v duhu oktoberske diplome.

Zgodovinsko deželno pravo — deželni zbori po skupinah — avtonomno zakonodavstvo in upravnstvo dežel.

Narodna ravnopravnost.

Bramba vseh upravičenih političkih zadev.

Avtonomija po zakonu priznanih cerkev.

Skrb za narodno-gospodarske zadeve.

Cena „Zukunft-i“ bode: celoletna 16 gold., polletna 8 gold., četrletna 4 gld., mesečna 1 gld. 30 kr. nov. denarja.

Na Dunaji 18. novembra 1865.

Izdateljstvo.

Temu pozivu dodaja vredništvo „Novic“ živo priporočbo, naj domoljubi naši, ki beró nemške časnike, ako že ne morejo žrtovati kaj več k ustanovitvi velikega časnika, ki v glavnem mestu v nemškem jeziku tako možato zastopa blagor slovanstva avstrijskega, se saj udeležijo naročila na ta časnik in svojim prijat-

lom prigovarjajo isto. To bi vendar žalostno bilo, da bi vsi slovanski narodi naše Avstrije, če tudi imajo domá še svoje deželne liste, ne mógli tako zdatno podpirati časnika, da se na trdnih nogah ohrani. Treba je namreč, da v lice vsem narodom se v glavnem mestu cesarstva brani slovanstvo. Dajmo prijatelju svojemu podporo, namesti da jo žalibog! z naročili daje še marsikdo takim dunajskim časnikom, ki za narod naš, za naše reve in tuge nimajo srca, marveč le črt in psovke. Rodoljubom, katerim pride posebno natisnjeno vabílo v roke, naj nabirajo še drugih naročnikov, da se vresniči to, kar je sedanji čas gotova potreba.

Ozir po svetu.

Pisma iz Mehike.

II. Pismo.

(Konec.)

V Juan-u de los Llanos, 23 legev od Pueble na severo-vzhod 21. sept. 1865.

Ljubi dobri moj prijatelj!

Kakor sem jaz hvalil junaško obnašanje imenovanih štirih Kranjcev, tako ti občuduj železno naturo, katero je skazal Juri Jenko, iz Loke domá. 14. marca dobil je na glavo nekaj udarcev, tako da je zgubil zavest in se zgrudil na tla; sovražnik mu pobere telečak, puško, plašč in torbo s patroni vred, ter ga ondi pusti. Kmalu potem se vlije dež in Jenkotu se povrne zavest. Vstane, jo vdere za nami na gore, toda mi smo jo bili od ondi že odmaknili. Jenko, kraja ne poznavši, zaide v gozdih, ter sredi sovražnikov po gorah tava celih 30 dni živé ob samih koreninah in travah; ko mi pridemo v tiste kraje in ga najdemo, bil je mrliču podoben; posadimo ga na konja, častniki, zlasti general, ga bogato obdarimo ter pošljemo v varni kraj. Zdaj je popolnoma zdrav in okrepcan. To ti je železna kranjska natura. — Poslavljenih je še veliko družih naših prostovoljcev, ki imajo slovenska imena, vendar za gotovo ne vem, ali so Slovenci, toraj ti ne naznamim njihovih imen. Šelijan, ki sem ti ga bil omenil v prvem pismu, bil je 17. februarja ranjen in vjet in 10. avgusta iz vjetništva izpuščen, toda umrl je za ranami 22. avgusta v puebeljski bolnišnici.

Veliko junaških del zvršili smo že avstrijski prostovoljci s svojo hrabrostjo, toda hlepenje po še slavniših delih zapeljala je marsikoga v predrznost in — pogubo. Navêdem ti le nekoliko izgledov. Častnik Bekecs šel je 14. marca s 47 možmi nad Hochapulco, ki je eden med glavnimi sovražnimi kraji, in 18 mož mu je bilo ubitih, 9 ranjenih, 17 vjetih, le 3 so srečno utekli. — Konjiški stotnik grof Kurzrock zgrabil je s 65 ulani, oboroženimi s pištolami in sulicami, Ahuacatlan, ki ga je branilo 500 sovražnikov; premagal jih je, in spodil iz cerkve, al ušli so mu nad kuplo, s ktere so v cerkev strelali tako, da je mogel potegniti iz nje; komaj jim uide na bližnji holmec, toda bil je trikrat ranjen, ranjeni so bili tudi konjiški stotnik grof Sternberg, častnik Segá in 8 mož, 12 je mrtvih obležalo na bojišči; mogel se je udati sovražniku, kateri vpraša po poveljniku. Ko Kurzrock odgovorí, da je on tisti, po katerem poprašuje, ga sovražni poveljnik Perez sam ustrelí. Izmed mehikanskih vojakov, ki so Kurzrocku pomagali, bilo je vjetih 17. Té so peljali v neko sobo, ktere so iz nje izpuščali po samem, in vsacega sproti prestrelili. — Zdravnik dr. Hoffman spremljal je častnika Raučeg-a, ko je 20. avgusta s 54 možmi šel na ogled proti Naulinco. Greočima povedali so kmetje, da je v tem kraji veliko sovražnika; Raučeg se hoče vrniti, Hoffman pa mu prigo-